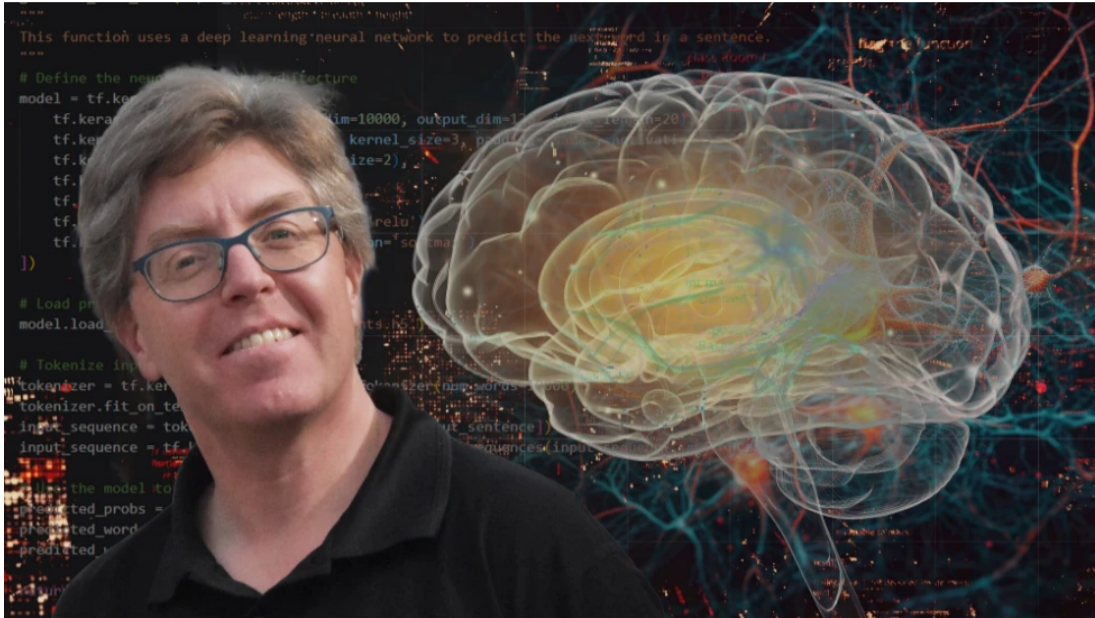

AI är här – våra liv kommer att förändras för alltid

Peter Parnes, professor i distribuerade datorsystem vid Luleå tekniska universitet.
Foto: Montage/Klas Hallvarez

"Alla" pratar om AI. Men vad är det egentligen och hur kommer det att påverka oss på kort och lång sikt? En sak är säker, våra liv kommer att förändras för alltid – på gott och ont. Och det kommer att gå snabbt.

Luleå 3 juni 2023 06:00 7

Artificiell intelligens, AI, har funnits i många år, på ett teoretiskt plan ända sedan 1950-talet och i praktiken är det under de senaste 20 åren som utvecklingen successivt har tagit fart – för att nu explodera.

De flesta av oss har någon gång kommit i kontakt med det, medvetet eller helt omedvetet. Har du exempelvis chattat med en automatisk kundtjänst har du kommunicerat med en artificiell intelligens.

Det som har hänt på senare tid och fått fler att upptäcka AI är ChatGPT som är en språkmodell, en typ av tränad AI som kan användas för att generera naturligt språk, som kan svara på i princip allt.

Det finns dock begränsningar. ChatGPT har inte så bra koll på det som har hänt i närtid men har däremot fruktansvärt bra koll på nästan allt annat.

Peter Parnes är professor i distribuerade datorsystem vid Luleå tekniska universitet och har sedan 30 november 2022, då ChatGPT blev tillgängligt för allmänheten, använt det dagligen både som privatperson och i sitt jobb.

– Det är som en kompis, en intelligent hjälpreda, eller en lärare som alltid finns där och kan svara på dina frågor och det spelar ingen roll hur dumma frågorna är, den svarar glatt på dem ändå.

Har man väl börjat använda tjänsten inser man snabbt att här finns det tid att spara.

– Jag använder den hela tiden för att ställa frågor om allt möjligt och att sammanfatta en lång engelsk text till svenska. Inte för att jag har problem med att förstå texten utan för att spara tid, säger han.

Men vad är egentligen AI?

– ChatGPT är en tränad språkmodell som har tittat på jättestora textmängder och statistiskt lärt sig vad det mest sannolika nästkommande ordet i en mening i en konversation är. Den tittar på tidigare frågor och vad den själv har svarat, säger Peter Parnes.

I princip kan man säga att den fungerar som våra hjärnor. Vi hämtar lagrad information och bearbetar den för att utföra en uppgift eller för att prata.

– Det ultimata målet är att skapa en AI som kan allt. Inte att den har all fakta men att den kan tänka och agera som en människa. Våra mänskliga hjärnor är fortfarande hästlängder före de digitala "hjärnorna", säger Peter Parnes.

Företaget OpenAI som står bakom ChatGPT har haft som filosofi att inte släppa en helt färdig produkt utan att utveckla den över tid och successivt släppa verktyget för att vänja användarna vid det. Att släppa en helt färdig produkt om några år hade, enligt Peter Parnes, fått mänskligheten att sparka bakut. Den hade helt enkelt varit för kraftfull.

– På det sättet väcks många etiska frågor. Vad ska en AI svara på och vad ska den inte svara på, säger han.

Kritiska röster har under senare tid höjts kring AI, eller ChatGPT, efter det att elever använt tekniken till att fuska i skolan. För några veckor sedan rapporterade flera medier om ett utbrett fusk vid det nationella provet i svenska.

Hur ska lärosätena gå till väga för att stävja detta?

– Det handlar om vad man har för inställning till verktygen. Alla har kunnat fuska tidigare men tröskeln har varit högre. Med dessa verktyg kan alla fuska lika mycket och lika lätt. Men värdet av verktyget, för den som ska lära sig någonting, är väldigt mycket högre. Den positiva sidan är viktigare än den negativa sidan,

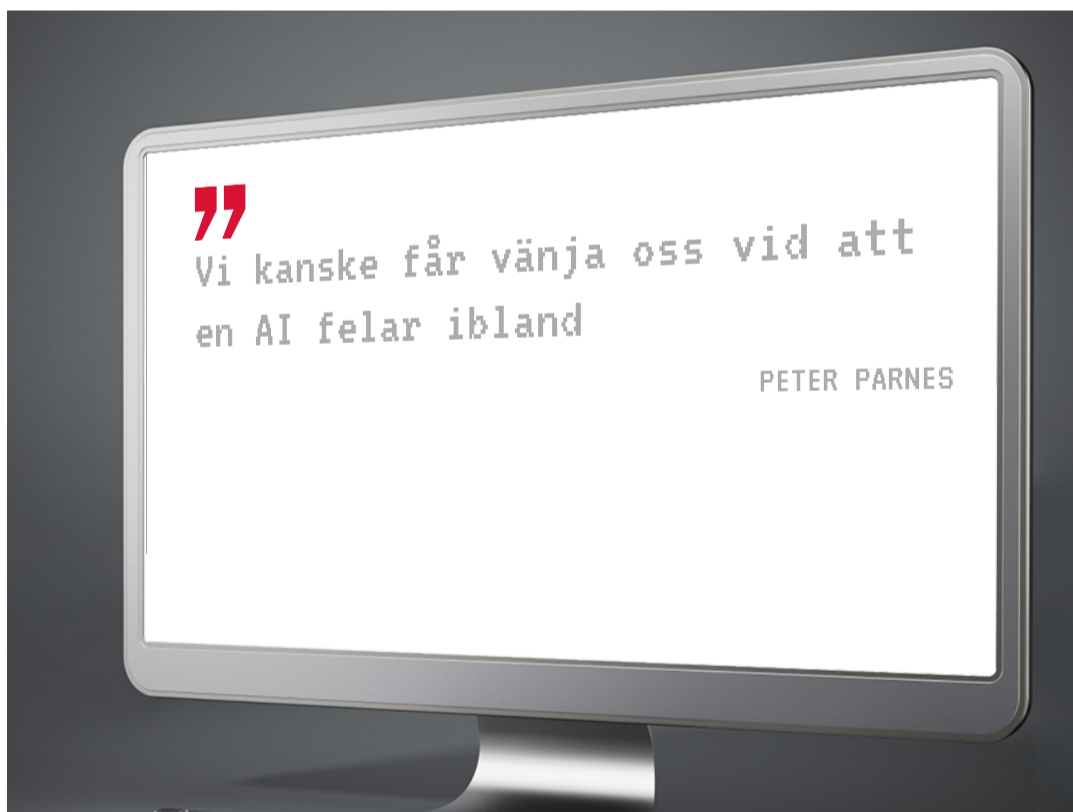
– Man kanske måste gå tillbaka till slutet rum, papper och penna och svara på frågor. Eller att man har textbaserat med muntlig utfrågning.

Eller rent av ta hjälp av AI igen.

– I förlängningen kanske vi har en AI som ställer frågor på det inlämnade materialet för att se om eleven har lärt sig något.

Det är mänskligt att fela men är det AI:igt?

– Det är en intressant fråga. Vi är vana att ett datorprogram ska vara rätt och vi litar på det till 100 procent men en människa får fela. Vi kanske får vänja oss vid att en AI felar ibland, säger Peter Parnes.

Att människor ger lite luddiga och osäkra svar och kanske "killgissar" lite, eller säger rakt ut: "Jag vet inte", är vi vana vid. Men enligt Peter Parnes är det inte så en AI fungerar.

– En AI skulle inte göra det, utan ge dig ett svar som är felaktigt i en ton som får dig att tro att det är korrekt. Det går inte att utläsa om AI:n har killgissat eller om den faktiskt vet svaret. Och det beror på att svaret bara är det mest statistiskt sannolika, säger Peter Parnes.

Ett annat orosmoln är att många jobb riskerar att försvinna. Finns det en teknik som är bättre, snabbare och billigare på att utföra en uppgift än människor, ja då brukar tekniken vinna.

Utvecklingen av AI kan liknas med det som skedde under industrialiseringen då många arbetsmoment automatiserades och ledde till att flera yrken försvann.

Den stora skillnaden är att det går oerhört mycket fortare nu.

– Kortsiktigt ledde det till att många jobb försvann men på sikt skapades andra arbetstillfällen, så långsiktigt blev det ingen massarbetslöshet.

Vilka jobb anser du ligger i farozonen?

– Det som ligger närmast är nog helpdesk och callcenter. Det kommer helt att automatiseras. Chatbottarna som finns i dag kommer att bli mycket, mycket smartare. Sedan är det mycket på den kreativa sidan. Journalister, bland annat men även datorspel, animering, programmering kommer att påverkas,

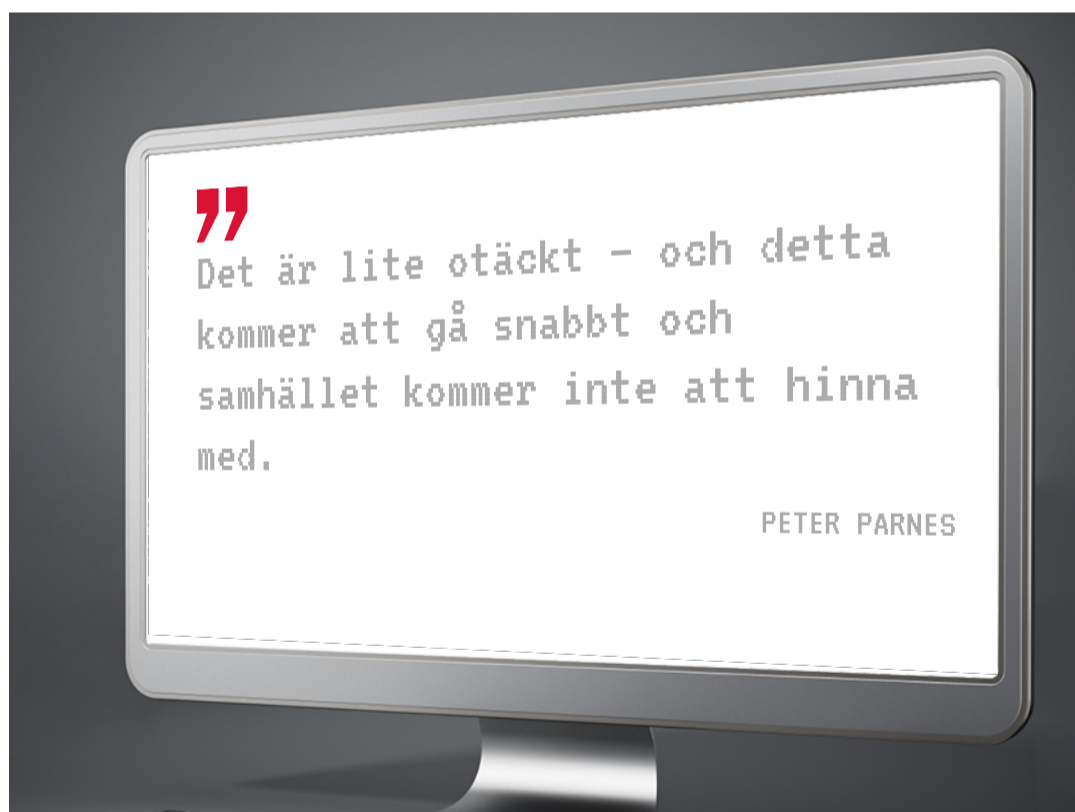
Peter Parnes tror även att juridikbranschen kommer att känna av stora förändringar.

– All form av research där människor spenderar timmar på att läsa igenom dokument kan AI göra på 0,3 sekunder.

– De typiska instegsjobben kommer att försvinna och vi kommer att se en dipp i arbetstillfällen. De som har erfarenheter kan kanske hitta nya jobb men de som aldrig kommer in på arbetsmarknaden får ingen erfarenhet.

Peter Parnes målar upp ett dystert framtidsscenario. Enligt en rapport från investmentbanken Goldman Sachs kan AI ersätta cirka 300 miljoner jobb.

– I förlängningen kan man koppla detta till rastlöshet, kravaller, brott och så vidare.

Men med tiden, menar Peter Parnes, kommer utvecklingen förmodligen leda till andra jobb men vilka jobb är det ingen som vet.

– Det är lite otäckt – och detta kommer att gå snabbt och samhället kommer inte att hinna med. Och den stora frågan är: Behöver vi reglera AI?

Det pågår ett race mellan teknikjättarna att vara först och bäst. Det finns enorma summor pengar att tjäna för den som tar tätt positionen i utvecklingen.

Exempelvis har Microsoft plöjt ner miljarder på tekniken och har integrerat ChatGPT i webbläsaren Bing som nu, efter att under många år varit bespottad, helt plötsligt är het. Samtidigt utvecklar Google sin egen version av AI. Tiden får utvisa vem som vinner.

När internet kom och blev tillgängligt för alla var det nog ingen som kunde förutspå den stora förändring det skulle innebära. Men 20 år senare är det knappast någon som skulle vilja gå tillbaka till linjär-TV, kontanter, Postgiro, hyrvideo, telefonköer och så vidare.

Enligt Peter Parnes kommer AI att vara lika självklar del av vårt liv i framtiden.

Är det då en dyster framtid, likt den i Terminator-filmerna med ett Skynet där roboterna har tagit över och ser människorna som sin fiende, som vi går till mötes eller finns det hopp?

Är framtiden spännande eller skrämmande?

– Mest spännande men också väldigt skrämmande för vi vet inte vad som kommer att hända. Vi kommer att se väldigt stora förändringar på arbetsmarknaden. Men jag är mest fascinerad, vad händer nästa vecka? Det går extremt fort. Exempelvis tog det Instagram två månader att få en miljon användare. För ChatGPT tog det cirka tre dagar.

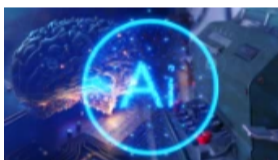
 Så jobbar vi med nyheter
[Läs mer här!](#)

 Klas Hallvare

 3 4 0 0 0 0 Totalt 7

AI-REVOLUTIONEN

Klas Hallvare: AI är här – strutsbeteende kommer inte att hjälpa

> "En gång i tiden var jag en av dem vars yrke i princip försvann"

Krönika   2

Gymnasieskolan i Luleå försöker anpassa sig till AI

> "Känns som att vi springer åt fel håll i en rulltrappa" ✓ "Vi måste hänga med"

Luleå 2

Visa fler

KOMMENTERA

IFRÅGASÄTT

Logga in/Skapa konto

Skriv din kommentar...

0/1500

Lägg till referens

Kommentera

Ingen har skrivit något än. Starta diskussionen!

Läs om hur Ifrågasätt hanterar information kring **personuppgifter** och **cookies**.

IFRÅGASÄTT

LÄS MER!